

Súd: Okresný súd Košice II
Spisová značka: 44C/84/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7220211833
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 11. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alžbeta Beňáková
ECLI: ECLI:SK:OSKE2:2021:7220211833.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Košice II sudkyňou JUDr. Alžbetou Beňákovou v spore žalobcu: N. T., B.. XX.X.XXXX, X. G. XX, XXX XX G., zastúpený JUDr. Jánom Klučkom, advokátom so sídlom Ku Potoku 4, 040 16 Košice, proti žalovanému: Slovenská republika, zastúpenej Ministerstvo vnútra SR, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava, o zaplatenie 5.000 €, takto

rozhodol:

I. Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť žalobcovi sumu 2.000 € do 3 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto rozsudku.

II. V prevyšujúcej časti žalobu z a m i e t a .

III. Žalobca m á n á r o k na náhradu trov konania proti žalovanému v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobca podanou žalobou doručenou súdu dňa 23.11.2020 sa domáhal zaplatenia sumy 5.000,- € za porušenie práva žalovaného podľa práva Európskej Únie, z dôvodu práce žalobcu nad zákonom povolený limit pracovnej doby stanovenej v čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj ako „Smernica“). Týždenný pracovný čas žalobcu ako príslušníka hasičského zboru Slovenskej republiky sa skladá zo 16,5 hodinových pracovných zmien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť (t.j. 24 hodinové zmeny) v takom rozsahu, že súhrn takto naskladaného týždenného pracovného času pravidelne prekračuje 48 hodín. Článok 6, písm. b) Smernice upravuje maximálny týždenný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov, ktorý nesmie prekročiť 48 hodín. S poukazom na rozsudky Súdneho dvora EÚ (ďalej aj „ESD“ alebo „Súdny dvor“) vo veci C- 429/09 G. Fuß a C-437/05 J. Vorel uviedol, že podľa Súdneho dvora je rozhodujúcim faktorom pre posúdenie, či sú naplnené charakteristické znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe, ktorú pracovník vykonáva na svojom pracovisku skutočnosť, že je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a byť mu k dispozícii. Kvalifikácia pracovného času ako doby prítomnosti zamestnanca na pracovisku nemôže závisieť od intenzity činnosti pracovníka, ale vyplýva výhradne z jeho povinnosti byť k dispozícii zamestnávateľovi. Smernica mala byť prebratá do znenia zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ako vyplýva z prílohy č. 4 k predmetnému zákonu, avšak žiadne ustanovenia tohto zákona nepotvrdzujú, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného pracovného času v zmysle únieového práva. Právna úprava sa odlišuje od ust. § 96 Zákonníka práce, ktorý zohľadňuje uvedenú Smernicu ES a na ňu nadväzujúcu judikatúru ESD. Na tento prípad sa však predmetné ustanovenie Zákonníka práce nevzťahuje (§ 193 zákona č. 315/2001 Z.z.). Nakoľko služobná pohotovosť hasičov sa podľa zákona č. 315/2001 Z.z. nepovažuje za súčasť ich týždenného pracovného času, dochádza k jeho pravidelnému prekračovaniu, čím spôsobuje žalobcovi

škodu, náhrady ktorej sa môžu domáhať pred vnútroštátnymi súdmi. Vzhľadom na formuláciu ESD vo veci C-429/09, G. Fuß Súdny dvor uviedol, že čl. 6, písm. b) Smernice má priamy účinok (bod 35), keďže priamo priznáva jednotlivcom právo, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi a síce právo na to, aby v členskom štáte EÚ priemerný týždenný pracovný čas pracovníka neprekračoval týždennú hranicu 48 hodín. Z uvedeného rozhodnutia vyplýva aj pre žalobcu právo dovolávať sa porušenia čl. 6, písm. b) Smernice. Čo sa týka uplatnenia práva na náhradu škody ako aj spôsob jej výpočtu Smernica neobsahuje ustanovenia týkajúce sa samotného procesu náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení. Je na vnútroštátnom práve každého členského štátu, aby určilo, či škoda vzniknutá pracovníkovi v dôsledku porušenia právnej normy EÚ má byť nahradená udelením dodatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a tiež, aby definovalo pravidlá týkajúce sa spôsobu a výpočtu tejto náhrady. Rozsudky ESD formulujú len zásady (zásada rovnocennosti a primeranosti), ktoré je potrebné rešpektovať. Náhrada škody musí byť primeraná, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu jeho únieových práv.

2. Žalobca v podanej žalobe definoval splnenie podmienok zodpovednosti za škodu porušením práva EÚ fyzickej osoby. Prvá podmienka je existencia práva, ktoré má byť porušené, v danom prípade ide o čl. 6, písm. b) Smernice, ktoré predstavuje sociálne právo, keď ukladá členskému štátu maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi. Druhá podmienka predstavuje závažné porušenie práva EÚ. O závažné porušenie práva EÚ ide v prípade, ak ide o konanie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Vo veci G. Fuß Súdny dvor výslovne potvrdil, že nedodržanie požiadaviek upravených v čl. 6, písm. b) Smernice bolo zjavným porušením judikatúry Súdneho dvora a musí sa považovať za dostatočne závažné porušenie práva EÚ a preto je splnená aj druhá podmienka. Tretia podmienka sa týka existencie priamej príčinnej súvislosti medzi porušením čl. 6, písm. b) Smernice a škodou, ktorá jednotlivcovi vznikla v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý mal nárok, ak by bol dodržaný maximálny týždenný pracovný čas upravený týmto ustanovením. Vo veci sú splnené všetky tri podmienky k legitímnemu uplatneniu nároku žalobcu na náhradu vzniknutej škody.

3. S poukazom na Preambulu prvej Smernice Rady 93/104/ES z 23.11.1993, ktorá sa týka niektorých aspektov pracovnej doby a Preambulu Smernice 2003/88/ES žalobca uviedol, že pravidelné nedodžiavanie maximálneho týždenného pracovného času sa môže prejavovať v rámci osobnostnej sféry žalobcu predovšetkým vo vzťahu k ochrane jeho práva na zdravie (na jeho úroveň a kvalitu) a tiež na jeho celkovú fyzickú a morálnu integritu. V dôsledku toho a vychádzajúc z povahy škody, ktorá má nemajetkovú povahu, ako aj z podmienok jej uplatnenia je v slovenskom právnom priadku možno použiť pravidlá týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osoby podľa ust. § 11- 13 Občianskeho zákonníka, nakoľko tieto ustanovenia upravujú právne vzťahy obsahom aj účelom najbližšie k náhrade škody žalobcu v dôsledku porušenia jeho únieového práva. Nárok na náhradu škody vzniknutej z porušenia práva EÚ možno posúdiť ako nemajetkovú ujmu, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka), pretože ju nepodmieňuje výlučne situáciami zníženia dôstojnosti fyzickej osoby v značnej miere alebo jej vážnosti v spoločnosti (formulácia najmä). Zároveň sa žalobca domáha náhrady trov konania v rozsahu 100%.

4. K podanej žalobe sa vyjadril žalovaný, ktorý uplatnil viacero námietok. V prvom rade namietol, že na daný prípad sa neaplikuje Smernica 2003/88/ES, pričom poukázal na vecnú pôsobnosť Smernice vychádzajúcej z čl. 1 ods. 2 Smernice a osobnú pôsobnosť, ktorá vyplýva z čl. 1 ods. 3 a ods. 4 Smernice, ktorá je vymedzená s odkazom na čl. 2 Smernice 89/391/EHS, konkrétne na jej negatívne vymedzenie pôsobnosti v čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS s dôrazom na pojem určité osobitné činnosti verejných služieb. Žalovaný dospel k záveru, že Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré je možné subsumovať pod pojem určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany a teda na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, aj vzhľadom na úlohy, ktoré Hasičský a záchranný zbor vykonáva a ktoré sú zakotvené v zákone č. 315/2001 Z.z.

5. Žalovaný ďalej namietol splnenie podmienky pasívnej vecnej legitímácie. Žalobu môže podať pre netransponovanie, resp. pre nesprávnu transpozíciu smernice buď Európska komisia priamo na ESD alebo fyzická/právnická osoba, ktorá bola týmto priamo dotknutá, t.j. došlo k porušeniu/poškodeniu jej práv a to na vnútroštátny súd členského štátu EÚ. Žalobca nežaloval svojho zamestnávateľa, ale štát, v mene ktorého koná ten ústredný orgán verejnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí oblasť štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor, čo je zásadný rozdiel v označení žalovaného. Mal za to, že

žalobca mal upozorniť svojho nadriadeného v súlade s ust. § 69 ods. 4 zákona č. 315/2001 Z.z. na pohotovosť nad smernicou povolený limit a žiadať, aby pohotovosť nebola určovaná z dôvodov, ktoré v žalobe uvádza. Zároveň uviedol, že za vykonanú pohotovosť boli žalobcom vyplatené príslušné zložky služobného príjmu, resp. poskytnuté náhradné voľno.

6. Žalovaný sa podrobne venoval transpozícii Smernice čl. 2 ods. 1 Smernice a čl. 6 Smernice do zákona č. 315/2001 Z.z. Článok 2 ods. 1 Smernice je transponovaný do ust. § 85 ods. 1, ust. § 86 ods. 1-3 a ust. § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z., ktoré definujú služobný čas príslušníka Hasičského a záchranného zboru ako časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu, pričom umožňuje rozvrhnúť služobný čas aj nerovnomerne a súčasne jasne definuje pojem služobný deň, za ktorý sa považuje vykonávanie štátnej služby podľa rozvrhu služobného času. Okrem štátnej služby vykonávanej v riadnom služobnom čase sa za výkon štátnej služby považuje aj služobná pohotovosť v štátnej službe vykonávaná v mieste výkonu štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v rámci riadneho rozvrhnutia služobného času podľa ust. § 91 zákona č. 315/2001 Z.z. a štátna služba nadčas ust. § 92 tohto zákona. Ďalej sa zoberal rozdielom medzi určenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe (§ 92 ods. 1 zákona) a nariadenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe (§ 92 ods. 2 písm. a) tohto zákona), pričom slová v § 92 ods. 1 zákona len vystihujú časovú kontinuitu medzi výkonom štátnej služby a služobnou pohotovosťou. V oboch prípadoch je nesporné, že ide o výkon štátnej služby v rámci služobného času. Podľa žalobcu služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, čo odvodzuje od skutočnosti, že sa v tomto ustanovení neuvádza služobná pohotovosť v štátnej službe. V cit. ustanovení sa neuvádza ani služobná pohotovosť v štátnej službe, ale ani samotný výkon štátnej služby, pretože v tomto ustanovení ide o výpočet časov, súvisiacich s činnosťami (napr. zvyšovanie kvalifikácie a ďalšie), ktorým zákon priznáva na vymedzené účely rovnaké účinky, ako keby v tom čase príslušník zboru skutočne vykonával štátnu službu.

7. K transpozícii čl. 6 Smernice poukázal na znenie zákona č. 315/2001 Z.z., ktorý upravuje limity služobného času tak, že pri rovnomernom služobnom čase je služobný čas príslušníka 40 hodín týždenne v zmysle ust. § 85 zákona č. 315/2001 Z.z. Podľa ust. § 91 ods. 3 zákona možno hasičovi prikázať v kalendárnom roku službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín, čo je v priemere 5,7 hodín týždenne. Z ust. § 86 ods. 1 zákona môže byť služobný čas hasičov rozvrhnutý aj nerovnomerne. Vtedy nesmie byť dĺžka riadneho služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni podľa ust. § 86 ods. 2 cit. zákona. Hasiči v takom prípade majú výkon štátnej služby v rámci 12 hodinového riadneho služobného času alebo služobný čas rozvrhnutý na 16,5 hodín vykonávania štátnej služby a časť služobnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v mieste jej výkonu v trvaní 7,5 hodín v jednej 24 hodinovej zmene podľa čl. 8 ods. 1 Kolektívnej zmluvy pre príslušníkov HaZZ pre rok 2016. Žalovaný poukázal aj na rozdielne referenčné obdobie. Podľa jeho názoru bol čl. 6 Smernice transponovaný správne.

8. K splneniu podmienok odôvodňujúcich uplatnenie nároku žalobcu uviedol, že žalobca neosvedčil žiadnym spôsobom nárok na náhradu škody. V čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť a mimo času skutočného výkonu práce môže žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, ale iba na základe pokynu svojho zamestnávateľa. Zamestnávateľ mu pritom platí za takto stanovený čas pracovnú odmenu, ktorou mu kompenzuje to, že v prípade potreby (zásahu) bude k dispozícii. Žalobca by mal preukázať, či skutočne pracoval nad maximálny týždenný pracovný čas za rozhodné obdobie. Žalobca v podanej žalobe nezohľadnil reálne odpracované hodiny vzhľadom na pohotovosť a nadčasy alebo dovolenku a práceneschopnosť, počas ktorých žalobca reálne nebol k dispozícii zamestnávateľovi. Taktiež je potrebné zohľadniť referenčné obdobie 6 mesiacov.

9. S poukazom na doterajšiu rozhodovaciu prax súdov uviedol, že priemerná výška doposiaľ priznanej škody je cca suma 2.400,- €. Navrhol, aby súd žalobu zamietol, prípadne konanie zastavil.

10. V doručenej replike žalobca nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávané Hasičským a záchranným zborom SR a aj pre výkon týchto služieb garantuje 48 hodinovú priemernú týždennú pracovnú dobu podľa čl. 6 ods. 2, písm. b) Smernice. Smernica v čl. 17 ods. 3, bod iii) výslovne uvádza aj protipožiarne

služby a služby civilnej ochrany. Takáto úprava by nemala žiadny zmysel, ak by bola táto činnosť ako celok vylúčená zo smernice 89/391/EHS, nakoľko v takom prípade by sa na ňu nevzťahovala ani Smernica 2003/88/ES. K transpozícii Smernice uviedol, že niektoré ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. sú v rozpore so smernicou, pretože ich uplatnením sa negarantuje 48 hodinová pracovná doba v zbere hasičov. Práve naopak týždenný súčet služobného času hasičov a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu čl. 6, písm. b) Smernice na ujmu žalobcovi. Každý hasič strávi priemerne na pracovisku 57,95 hodín týždenne, čo je v rozpore s týmto článkom. Výsledné číslo približne 56 hodín predstavuje skutočný priemerný týždenný pracovný čas hasičov. Napriek tvrdeniu žalovaného o správnej transpozícii smernice do slovenského právneho poriadku je však praktickým dôsledkom aplikácie transpozičného zákona č. 315/2001 Z.z. výsledok, ktorý negarantuje 48 hodinový týždenný pracovný čas pre členov hasičského zboru SR.

11. K služobnej pohotovosti hasičov a služobnej dobe uviedol, že žiadne ustanovenie zákona o hasičskom zbere nestanovujú, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. S poukazom a citáciou ust. § 85, § 92, § 86 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z. uviedol, že služobná pohotovosť sa nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase. Nariadená služobná pohotovosť v zmysle ust. § 92 tohto zákona nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, keď k nej bude povolaný. Ust. § 122 tohto zákona spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonanie štátnej služby je štátnou službou nadčas. Ust. § 92 ods. 2 zákona uvádza, že štátna služba nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti. Smernica neupravuje žiadnu prechodnú kategóriu medzi pracovným časom a časom odpočinku ako zákon č. 315/2001 Z.z. vo forme služobnej pohotovosti hasiča na pracovisku. V dôsledku toho by bolo požiadavke Smernice možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zákon č. 315/2001 Z.z. nestanovuje. Po takto definovanom pracovnom čase má hasič právo na odpočinok. To, že pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku je potrebné považovať za súčasť jeho pracovnej doby potvrdzuje aj judikatúra ESD. Ust. § 85 a nasl. zákona sa ocitli v rozpore aj s definíciou pracovného času podľa čl. 2 ods. 1 Smernice, ktoré cituje.

12. Vo veci C-429/09 G. Fuß ESD uviedol, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku je súčasťou pojmu pracovný čas v zmysle Smernice. V nadväznosti na rozhodovaciu činnosť ESD, aj v iných veciach (C-437/05 J. Vorel, C-397/01 Pfeiffer, C-14/04, Dellas) sa pracovná pohotovosť na pracovisku považuje za pracovný čas pretože zamestnanec je k dispozícii zamestnávateľovi a pracovnú pohotovosť na pracovisku nemožno považovať za čas odpočinku. Nakoľko zákon č. 315/2001 Z.z. neprebral ust. Smernice, pracovnú pohotovosť príslušníkov zboru nepovažuje za súčasť ich týždennej služobnej doby a ani ich neodmeňuje spôsobom určeným pre výkon služobnej činnosti v služobnej dobe (služobný plat). Prekračovanie týždennej služobnej doby hasičov v dôsledku toho, že ich pohotovosť nebola považovaná za jej súčasť, zakladá porušenie čl. 6, písm. b) Smernice. K tvrdeniu žalovaného o správnej transpozícii čl. 6 Smernice do zákona č. 315/2001 Z.z., žalobca uviedol, že podľa ust. § 86 ods. 2 zákona je nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas hasičov aplikovaný v rámci šesťmesačného referenčného obdobia. Žalovaný nereaguje na kľúčový problém, či aj počas referenčného obdobia sú štáty povinné garantovať priemerný 48 hodinový týždenný pracovný čas podľa čl. 6, písm. b) Smernice. Tento záväzok podľa názoru žalobcu platí v plnom rozsahu aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu, nakoľko žiadne ustanovenie Smernice nespája so zavedením referenčných období pre štáty možnosť nerešpektovať ich záväzok podľa čl. 6, písm. b) Smernice. Žalobca dospel k záveru, že zákon č. 315/2001 Z.z. nesprávne transponoval Smernicu 2003/88/E z dôvodu že za súčasť pracovnej (služobnej) doby hasičov nepovažuje ich pracovnú pohotovosť na pracovisku, čo je v rozpore s čl. 2 ods. 1 a 2 Smernice. Súčet služobnej doby a služobnej pohotovosti prekračuje požiadavku 48 hodinového priemerného pracovného času požadovaného čl. 6, písm. b) Smernice. Porušenie týchto ustanovení zakladá zodpovednosť Slovenskej republiky za škodu spôsobenú porušením únieového práva žalobcovi.

13. K tvrdeniu žalovaného, že žalobca nevyvinul žiadnu snahu na to, aby vzniku škody/ujmy predišiel využitím všetkých dostupných prostriedkov na právnu ochranu, žalobca uviedol, že žalovaný nešpecifikuje aké účinné právne prostriedky má žalobca k dispozícii. K odstráneniu existujúceho stavu je potrebná príslušná legislatívna zmena zákona a nie rôzne individuálne kroky hasiča voči

svojmu zamestnávateľovi. Záverom vyjadrenia žalobca uviedol, že priložil k žalobe listiny svojej dennej dochádzky v rozhodnom období, ktoré potvrdzujú, že k prekročeniu jeho priemerného týždenného pracovného času dochádzalo a dochádza.

14. V doručenej duplike žalovaný zotrval na svojich právnych argumentoch vo vyjadrení k žalobe.

15. Na prejednanie veci súd nariadil dňa 22.11.2021 pojednávanie, na ktorom sa zúčastnili obe sporové strany. Súd na pojednávaní vypočul žalobcu. Právny zástupca žalobcu zotrval v celom rozsahu na podanej žalobe, navrhol súdu, aby žalobe vyhovel v plnom rozsahu a zaviazal na náhradu trov konania žalovaného. Čo sa týka skutkového stavu ako aj právneho posúdenia, v plnom rozsahu odkázal na podania, ktoré sú obsahom spisu.

16. Žalovaný na pojednávaní rovnako zotrval v celom rozsahu na obsahu svojich písomných vyjadrení, jednak na vyjadrení k žalobe ako aj duplike. Poukázal hlavne na namietanú skutočnosť, a to je, že Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES sa nevzťahuje na predmetný prípad. Poukázal na rozdiel medzi namietaným žalobcom všeobecným prebratím tejto smernice a jeho aplikáciou. Podrobnejšie sa vyjadril v týchto písomných podaniach a taktiež poukázal na rozdiel medzi pojmom škoda a nemajetková ujma a preto pri aplikácii podľa ust. § 11 až 13 Občianskeho zákonníka by mal byť preukázaný vážny zásah do práv žalobcu, čo podľa názoru žalovaného nebolo preukázané a preto nie je ani opodstatnené priznanie tejto žalovanej sumy.

17. Žalobca v rámci výsluchu na pojednávaní uviedol, že nie je všetok čas strávený na pracovisku zarátavaný do fondu pracovného času. Vykonáva službu 24 hodín, z toho 17 hodín ako zamestnanie a 7 hodín ako nočnú pohotovosť a práve tých 7 hodín nočnej pohotovosti nie je zarátaných do fondu pracovného času. Platených je za to asi 1 € za hodinu, teda ani minimálna mzda. Následne im vznikajú mesačne aj mínusové hodiny, ak odpracuje napr. 240 hodín mesačne, stále to vychádza tak, že musia prísť niečo dorobiť. Po 24 hodinovej zmene má 2 dni voľna, 1. deň je odpočinok 8 hodín, kde potom by ho mohli opäť zavolať do služby, ak by to bolo potrebné. Počas vykonávania pracovnej pohotovosti je možné síce spať, ale je to neplnohodnotný spánok, nakoľko je to veľká stanica požiarická a počuje všetky výjazdy v rozhlase. Nie je to tak vždy, ale väčšinou áno. Za 8 hodín sa teda vyspí plnohodnotne 4 hodiny alebo aj menej. Ráno príde domov unavený. Taktiež v noci ide unavený aj na výjazdy. Nehovoriac ešte aj o ďalších školeniach a cvičeniach, ktoré musia absolvovať, navyše mimo týchto 24 hodín zmeny.

18. Na otázku právneho zástupcu, do koľkých minút je potrebné realizovať výjazd odpovedal žalobca, že do 1 minúty sa musí obliecť a sadieť do zasahujúceho vozidla. Takto je to počas 24 hodín. Podľa dĺžky mesiaca, vyjde niekedy 9 alebo 10 takýchto zmien. Na otázku právneho zástupcu, či školenia a cvičenia sú povinné aj v čase voľna po tej 24 hodinovej zmene uviedol žalobca, že po 24 hodinách majú právo na odpočinok 8 hodín, avšak majú aj tak dosť veľa školení alebo cvičení aj po 24 hodinovej zmene, aby im napr. neprepadli papiere. Odpočinok nepovažuje za dostatočný, nepozná sviatky, aj cez víkendy pracuje, nevyjde mu ani celý víkend, aby oddychoval. Žalobca pociťuje zásah do súkromného života, čo sa týka toho, že 7 hodinový pracovný čas sa mu nezarátava do fondu pracovného času, nakoľko žalobca v piatok pracuje, príde v sobotu ráno, nakoľko mu ešte trvá, kým sa dostane domov, pretože nie je z Košíc a jeho priateľka je už od piatku doma. Je náročné ísť niekam s ňou, pretože prespí pol soboty, niekedy aj nedele a naopak, keď má voľno on, ona zase pracuje. Je to zásah do jeho súkromia, nakoľko nemá dostatočný čas. Na otázku, či sa prejavujú 24 hodinové zmeny na jeho zdraví uviedol, že zatiaľ nie úplne, nakoľko je ešte mladý, ale u kolegov vidí, že už to znášajú ťažšie ani nie tak pre výjazdy, ale pretože sa nevyspia, nemajú plnohodnotný spánok. Keď spí, stále myslí na to, že za 1 minútu sa bude musieť pripraviť a je v strehu aj v spánku. Nemá veľa voľnočasových aktivít, nakoľko nemá čas ísť na futbal s kamarátom ani po službe alebo nevie si to zorganizovať tak, aby mu to vyšlo. Má síce nejaké aktivity, ale nemá dostatok času sa im venovať.

19. Na otázku žalovaného, ako dlho tento stav trvá, ktorý žalobcovi prekáža žalobca uviedol, že tento stav trvá dosť dlho, odkedy nastúpil do zamestnania. Od začiatku nič neriešil, nakoľko bol mladý a povolanie hasiča chcel vykonávať, je to v podstate životný štýl. Tento stav však už riešia dlho, ale posúva sa to im aj do pracovnej pohotovosti, uberajú im na pracovnom čase. Od r. 2010 bol zamestnaný v Košiciach ako hasič, predtým u súkromníka. Bol aj ženatý a v r. 2011 mu zomrel syn, toto nešťastie sa stalo v Košiciach, preto si uvedomil, že potrebuje viac času tráviť s rodinou a nie v práci. Na otázku žalovaného, ak by sa zarátavala pracovná pohotovosť do fondu pracovného času a bolo by to menej

zaplatené, či by to žalobcovi vyhovovalo uviedol, že ak by sa táto pracovná pohotovosť zarátavala do fondu pracovného času, boli by inak zmeny, nakoľko by pracovali síce 24 hodín, ale mali by 3 dni voľna. Takisto by im v mesiaci vyšlo menej zmien, mali by to síce o niečo menej zaplatené, ale mali by viac voľna a mohli by ho tráviť so svojou rodinou. Žalobca sa snažil komunikovať so zamestnávateľom, od podania žaloby už uplynulo 5 až 6 rokov a nenašli doteraz zhadu. Najprv sa snažili vyjednávať priamo s priamymi nadriadenými a čakali rok, dva, avšak nič sa neudialo a preto ich upozornili na možnosť podania žaloby, to im úplne tak neverili. Potom, keď podali žalobu, vyhovárali sa, že nekomunikovali s nadriadenými, ale hneď si podali žalobu. Taktiež prišiel aj prezident hasičského a záchranného zboru, generál Nejedlý, ktorý sa snažil ich usmerniť, aby to neriešili.

20. Čo sa týka spôsobenej ujmy, či prejavuje sa aj v inom smere, napr. po zdravotnej stránke žalobca uviedol, že zdravotné problémy má, ktoré sú spojené s prácou, napr. ak ide o pracovné úrazy, ak však v bežnom živote zazvoní telefón, trhne sa, v noci keď zazvoní budík je zmätený, potom si uvedomí, že je vlastne doma. S podmienkami práce bol oboznámený. Nerozmýšľal nad zmenou práce, nakoľko nepracuje, ale slúži. V čase nástupu netušil, že podmienky sú porušované, resp. nejaké práva, nevedel, že to nie je v poriadku.

21. Právny zástupca žalobcu nemal ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania a v záverečnej reči nechcel nič viac uviesť.

22. Po výsluchu žalobcu žalovaný nemal ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania a v záverečnej reči poukázal na skutočnosť, že vzhľadom na vykonané dokazovanie nebol preukázaný neprimeraný zásah do osobnostných práv žalobcu, ani neprimeraný zásah do zdravia, súkromia alebo rodinného života, preto navrhol súdu danú žalobu zamietnuť.

23. Súd vykonal dokazovanie na základe predložených listinných dôkazov, výsluchom žalobcu a zistil tento skutkový stav:

24. Žalobca je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky, ktorý vykonáva stálu štátu službu v Košiciach. Žalobcovi sú nerovnomerne rozvrhované služby takým spôsobom, že na 16,5 hodinovú riadnu službu v služobný deň nadväzuje určená 7,5 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku v jednej 24 hodinovej zmene. Služobné pohotovosti sú určované na čas nočných hodín od 22:30 hod. do 5:30 hod. V prípade, že je počas služobnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, mení sa služobná pohotovosť za prácu nadčas. Hasiči teda strávia na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Keďže sa striedajú tri hasičské zmeny - prvá, druhá a tretia zmena, každý tretí deň odslúžia hasiči v jednotlivých hasičských zmenách 24 hodín a následne majú dva dni voľna.

25. Podľa plánu služieb žalobcu (č. I. 7 -13) žalobca mesačne v období od októbra- do decembra 2017 odpracoval v rámci pracovnej pohotovosti 55,22 hodín, 35 hodín a 62,19 hodín, za mesiace január - december 2018 odpracoval žalobca 28 hodín, 54,42 hodín, 70 hodín, 65,46 hodín, 33,42 hodín, 62,09 hodín, 46,28 hodín, 19,49 hodín, 28 hodín, 48,32 hodín, 61,50 hodín, 49 hodín, za mesiace január- december 2019 odpracoval žalobca 63 hodín, 52,40 hodín, 54,11 hodín, 39,44 hodín, 51,53 hodín, 47,58 hodín, 33,16 hodín, 20,02 hodín, 48,12 hodín, 70 hodín, 39,22 hodín a 7 hodín, za mesiace január- október 2020 odpracoval žalobca za mesiace január a február 0 hodín pracovnej pohotovosti, od marca 20,26 hodín, 49 hodín, 47,54 hodín, 46,34 hodín, 53,50 hodín, 63 hodín, 21 hodín a 63 hodín. Z predmetného plánu vyplýva, koľko hodín žalobca odpracoval v rámci služobného času, resp. koľko hodín predstavuje fond pracovného času (od 160 hodín až do 187 hodín mesačne) a koľko času odpracoval v rámci pracovnej pohotovosti, ktorý sa do pracovného fondu nezapočítaval. Podľa týchto údajov žalobcu priemerný týždenný pracovný čas v rámci jedného mesiaca (pri zohľadnení fondu pracovného času v tom ktorom mesiaci a času pracovnej pohotovosti - ich súčet vydelení priemerným počtom týždňov v mesiaci 4,384) v mesiacoch október až december 2017; január -december 2018; január -december 2019 a napokon v januári až októbri 2020 prevyšoval 48 hodinový týždenný pracovný čas.

26. Súd z výsluchu žalobcu na pojednávaní dňa 22.11.2021 zistil, že žalobca je zamestnancom hasičského zboru od roku 2010, t.j. 11 rokov. Konštatoval, že nie celý čas strávený na pracovisku sa mu zarátava do fondu pracovného času. Za dobu nočnej pohotovosti dostávajú len asi 1,- € za hodinu, teda ani minimálnu mzdu. Po 24 hodinovej zmene má 2 dni voľna, prvý deň má odpočinok 8 hodín a potom

by ho mohli zavolať do služby, ak by to bolo potrebné. Tým, že sa im pracovná pohotovosť nezarátava do fondu pracovného času, vychádzajú im zmeny častejšie. Počas služobnej pohotovosti sa za 8 hodín vyspí plnohodnotne 4 hodiny alebo aj menej, inak sa nevyspí plnohodnotne, nakoľko požiarnická stanica je veľká a počuje všetky výjazdy v rozhlase. Aj na výjazdy cestuje unavený. Zároveň sa musí zúčastňovať aj školení a cvičení, ktoré sú povinné. Ak nastane počas pracovnej pohotovosti výjazd, musí byť do jednej minúty oblečený a sadať do zasahujúceho vozidla, preto je stále v strehu. Odpočinok medzi dvomi zmenami nie je dostatočný, pracuje aj cez víkendy, aj cez sviatky. Zasahuje sa tak do jeho práva na súkromný život, na voľnočasové aktivity, na ktoré nemá čas, zasahuje to do jeho partnerského života, čas by vedel využiť viac pre svoju rodinu. Ak by sa pracovná pohotovosť zarátavala do pracovného času, mali by menej zmien, nakoľko by pracovali sice 24 hodín, ale mali by 3 dni voľna a viac času na rodinu, aj keď by mali mať za to menej zaplatené. Snažil sa komunikovať aj so zamestnávateľom.

27. Podľa čl. 7 druhá a tretia veta Ústavy Slovenskej republiky, právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 5.

28. Podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

29. Minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času ustanovuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „Smernica“).

30. V čl. 1 bod 2 Smernice táto rieši: a) minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas a b) určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

31. Podľa čl. 1 bod 3 Smernice táto sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle čl. 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice.

32. Podľa čl. 2 bod 1 Smernice „pracovný čas“ je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou.

33. Podľa čl. 6 písm. b) Smernice členské štáty prijmu opatrenia na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmych dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

34. Podľa čl. 16 písm. b) Smernice členské štáty môžu ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace.

35. Podľa ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

36. Podľa ustanovenia § 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo je vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výšku náhrady podľa ods. 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

37. Podľa ustanovenia § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore („ďalej len zákon č. 315/2001 Z.z.“), služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Podľa ustanovenia § 85 ods. 2 Zákona služobný čas

príslušníka je 40 hodín týždenne. Skrátenie týždenného služobného času príslušníka možno dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa.

38. Podľa ustanovenia § 86 ods. 1 a 2 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby aj na ňu bezprostredne nadväzujúcej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

39. Podľa ustanovenia § 91 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času.

40. Podľa ustanovenia § 91 ods. 3 zákona č. 315/2001 Z. z., v kalendárnom roku možno príslušníkovi prikázať štátnu službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín.

41. Podľa ustanovenia § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

42. Podľa ustanovenia § 97 ods. 1 písm. h) zákona č. 315/2001 Z.z., ako vykonávanie štátnej služby sa posudzuje čas náhradného voľna za štátnu službu nadčas a náhradného voľna za štátnu službu vo sviatok.

43. Podľa ustanovenia § 103 ods. 5 zákona č. 315/2001 Z.z., príslušníkovi v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom, okrem služobného príjmu patrí peňažná náhrada za služobnú pohotovosť v štátnej službe a za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie brannej pohotovosti štátu.

44. V prvom rade sa súd zaoberal námietkou pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Zodpovednosť členských štátov a ich orgánov pri aplikácii komunitárneho práva vychádza z prednosti komunitárneho práva, bez ktorej by táto zodpovednosť nebola vynúiteľná. Práve na základe prednosti komunitárneho práva v prípade jeho chybného aplikácie alebo opomenutia aplikácie zo strany orgánu členského štátu sa môžu poškodené fyzické alebo právnické osoby domáhať náhrady spôsobenej škody. Prednosť komunitárneho práva, jeho priamy účinok, ako aj celý inštitút zodpovednosti členského štátu a uplatňovania si náhrady škody poškodenými subjektmi nie sú upravené v zakladajúcich zmluvách, ani v aktoch inštitúcií Európskej únie a vyplývajú výlučne z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev. Táto judikatúra vychádza predovšetkým zo zásady pacta sunt servanda a zo zásady komunitárnej lojality, ktoré sú zakotvené v článku 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej len „Zmluva o založení ES“), a na základe ktorých sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy alebo z činnosti inštitúcií spoločenstva a zdržať sa „akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov zmluvy“ alebo ktoré by mohli ohroziť reálny účinok komunitárneho práva.

45. Povinnosť aplikácie komunitárneho práva Súdny dvor vysvetlil po prvýkrát v prípade Simmenthal (106/77, 9.3.1978, Zb, s, 629), v ktorom riešil dôsledky priamej aplikovateľnosti ustanovení komunitárneho práva v prípade, ak bola s nimi v rozpore vnútroštátna norma. Priama aplikovateľnosť komunitárneho práva v tomto prípade podľa Súdneho dvora znamená, že „normy komunitárneho práva musia disponovať úplným účinkom a to rovnakým spôsobom vo všetkých členských štátoch počnúc od ich vstupu do platnosti a počas celého obdobia ich platnosti“, akoby boli súčasťou právneho poriadku uplatniteľného na území jednotlivých členských štátov“ (bod 14 rozsudku Simmenthal), pričom majú vyššiu právnu silu ako normy vnútroštátne. To znamená, že vnútroštátna norma odporujúca komunitárnej norme nemôže byť právoplatne aplikovaná. Súdny dvor ďalej zdôraznil, že každý vnútroštátny súd je ako orgán členského štátu „v medziach svojich právomocí povinný aplikovať komunitárne právo ako celok a chrániť práva, ktoré priznáva toto právo jednotlivcom tak, že nesmie aplikovať žiadne skoršie alebo neskoršie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú v rozpore s komunitárnym právom“ (body 16 a 21 rozsudku Simmenthal).

46. Zodpovednosť členských štátov v prípade porušenia komunitárneho práva je objektívna a absolútna. Členský štát sa jej teda nemôže za žiadnych okolností zbaviť, ani sa z nej nemôže exkulovať, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil.

47. O pasívnej legitímácii Slovenskej republiky ako členského štátu zodpovedného za dodržiavanie, rešpektovanie a zabezpečovanie dodržiavania a rešpektovania práva Európskej únie súd v tomto konaní nemal pochybnosti. Na tom by nič nemenila ani prípadná možnosť žalobcu domáhať sa škody aj priamo od svojho (verejnoprávneho zamestnávateľa) ako porušiteľa záväznej smernice Európskej únie s priamymi účinkami, ktorou možnosťou sa však súd nezaoberal, keď ani taký záver by nemohol vylúčiť zodpovednosť členského štátu. Rozsudok vo veci Fuß dáva v prípade porušenia práva na dodržiavanie 48 hodinového pracovného času právo poškodenému domáhať sa náhrady škody proti členskému štátu (bod 45, 46 a 61 Rozsudku Fuß).

48. Z vyššie uvedeného má súd za to, že žalovaný disponuje pasívnou vecnou legitímáciou a fyzická osoba, v tomto prípade žalobca sa so svojím nárokom na náhradu škody v prípade porušenia práva Európskej Únie, resp. jej právne záväzných aktov, v tomto prípade porušenia Smernice 2003/88/ES môže domáhať na vnútroštátnom súde svojho práva priamo voči členskému štátu, t.j. voči Slovenskej republike, v mene ktorého koná ústredný orgán verejnej správy (Ministerstvo vnútra SR), do ktorého pôsobnosti patrí oblasť štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor.

49. Súd sa ďalej zaoberal námietkou žalovaného, či sa na daný prípad aplikuje Smernica 2003/88/ES. Podľa názoru súdu výklad pôsobnosti jej aplikácie žalovaným je nesprávny, keď čl. 1 ods. 3 Smernice odkazuje na pozitívne vymedzenie čl. 2 smernice 89/392/EHS, negatívne vymedzenie upravuje výslovne („táto smernica sa nevzťahuje na námorníkov definovaných v smernici 1999/63/ES bez toho, aby bol dotknutý článok 2 ods. 8 tejto smernice“). ESD v Rozsudku Fuß uviedol, že z rozsahu úpravy tejto smernice nie sú vyňatí ani hasiči (ako tvrdí v rámci svojej procesnej obrany žalovaný, resp. že na hasičov sa smernica nevzťahuje), keď v bode 33 konštatuje, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, a od ktorej sa v prípade neprebratia článku 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchyliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. októbra 2004, Pfeiffer a i. C-397/01 až 103/01, s. I-8835, body 98 a 100, ako aj Fuß, už citovaný, body 33 až 35 a 38). V bode 38 Rozsudku ESD C-429/09 Súdny dvor konštatuje, že za týchto podmienok má pracovník, ako je G. Fuß, ktorého v zásahovej službe zamestnáva Stadt Halle, právo sa priamo dovolávať ustanovení článku 6 písm. b) Smernice 2003/88 voči takému verejnoprávnemu zamestnávateľovi na účely dodržania práva na priemerný pracovný čas neprekračujúci 48 hodín, ktoré vyplýva z tohto ustanovenia (rozsudok Fuß, bod 60). Aplikácia smernice v tomto prípade je teda daná.

50. Kľúčovou otázkou v spore je, či do pracovného, resp. služobného času sa zarátava aj doba pracovnej pohotovosti. V tomto smere sa ustáľuje súdna prax tunajšieho súdu, ako aj Krajského súdu v Košiciach, na ktoré súd poukazuje (napr. sp. zn. 6Co/244/2019, 1Copr/8/2019, sp. zn. 5Co/28/2020, sp. zn. 2Co/60/2019 a pod.). Predmetnú otázku riešil v prípade hasičov Súdny dvor EÚ (ďalej len „ESD“) vo svojom rozsudku C - 429/09 G. Fuß tým, že potvrdil, že pracovná pohotovosť tvoriaca súčasť ich týždenného pracovného času v spojení s ďalším „riadnym“ pracovným časom nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas. V tejto veci týkajúcej sa pracovnej doby a právneho režimu pohotovosti u nemeckých hasičov ďalej uviedol, že: „pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle Smernice 2003/88/ES“. V dôsledku toho právo Únie bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby prekračuje týždennú hranicu upravenú v čl. 6 písm. b) uvedenej smernice (bod 25 Rozsudku ESD C-429/09 z 25.11.2010). Ďalej v bode 35 sa konštatuje, že Súdny dvor už rozhodol, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) Smernice 2003/88 tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzia (pozri rozsudky Pfeiffer a i., bod 99, ako aj Fuß, bod 52).

51. Vo veci C-437/05 J. Vorel týkajúcej sa pracovnej pohotovosti lekárov na pracovisku Súdny dvor rovnako uviedol, že „pracovná pohotovosť, ktorú pracovník vykonáva v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa musí považovať ako celok za „pracovný čas“ v zmysle smernice 93/104/ES nezávisle od toho akú prácu dotknutá osoba skutočne vykonávala v priebehu pracovnej pohotovosti“ (bod 27 Rozsudku ESD vo veci 437/05 z 11.1.2007).

52. Vo veci týkajúcej sa právneho posúdenia režimu pohotovosti lekárskeho záchranára (C-397/01, Pfeiffer) ESD uviedol, že „...časy pracovnej pohotovosti na pracovisku treba v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času“ (bod 95 Rozsudku ESD C-397/02 z 5.10.2004). V dôsledku takého prístupu je zrejmé, že podľa ESD je rozhodujúcim faktorom pre posúdenie či sú naplnené charakteristické znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe, ktorú pracovník skutočne vykonáva na svojom pracovisku, skutočnosť, že je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a by mu k dispozícii, aby v prípade potreby mohol okamžite poskytnúť primerané služby. Preto je tieto povinnosti potrebné považovať za výkon pracovnej činnosti pracovníka (Rozsudok ESD C-14/04, Dellas. bod 48, 58).

53. Medzi stranami sporu bolo tiež sporné to, či u žalobcu došlo k porušeniu práva Európskej únie Slovenskou republikou v dôsledku nesprávneho prebratia Smernice EÚ 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku, konkrétne, či do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore sa premietli ustanovenia Smernice č. 2003/88/ES, čl. 6 písm. b) o 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe pre hasičov a či sa doň premietnuť mali.

54. Podľa podkladov (dochádzky) predložených žalobcom, žalobca odpracoval v roku 2017 (za obdobie 10- 12/2017), v rokoch 2018 - 2019 a v roku 2020 v období január- október spolu 1.609,61 hodín služobnej pohotovosti nezapočítaných do fondu pracovného času. Do fondu pracovného času sa žalobcovi zarátavalo od 160 hodín až do 187 hodín mesačne. Z uvedeného mal súd preukázané, koľko reálne odpracoval žalobca, preto námietka žalovaného, že žalobca nepreukázal reálny výkon jeho práce neobstojí.

55. Z ustanovenia § 85 zákona č. 315/2001 Z. z. (podľa ktorého služobným časom príslušníka je časový úsek v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu, pričom „Služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne), z ustanovenia § 92 tohto zákona (podľa ktorého Služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času, pričom celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni) vyplýva, že služobná pohotovosť podľa zákona o hasičskom zbore sa nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže „bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase“. Vzhľadom na uvedené má súd za to, že služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Ustanovenie § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. potom upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, „takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas“ (ods. 2) a § 91 ods. 1 zákona tiež uvádza, že „štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2“. Existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorá nemá povahu služobného platu. Ustanovenie § 103 zákona o hasičskom zbore výslovne uvádza, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (ustanovenie § 103 ods. 5 v spojení s ustanovením § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.).

56. Z uvedeného možno logicky vyvodit' záver, že Smernica 2003/88 ES nebola správne prebratá. Žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky spadajúceho pod Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky má smernicou garantované právo na 48 hodinový pracovný čas. V stálej štátnej službe ako hasiči v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora, nepochybne odpracoval v rokoch 2017 až 2020 (od 10/2017 - 10/2020 vrátane) priemerný týždenný pracovný čas presahujúci týždenný pracovný čas stanovený v článku 6 písm. b) Smernice Európskeho

parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, na základe čoho súd uzavrel, že sa môže dovoliavať práva Únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia tohto ustanovenia proti Slovenskej republike.

57. Súd dodáva, že nesprávne prebratie smernice do zákona č. 315/2001 Z.z. a jeho dodržiavanie Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, resp. Hasičským a záchranným zborom Slovenskej republiky, ktoré však nerešpektuje Smernicu 2003/88 ES v článku 6 písm. b), ktorá je pre tento vzťah priamo aplikovateľná, v zmysle rozsudku Fuß, nezbavuje Slovenskú republiku zodpovednosti za jej nedodržiavanie v prípade hasičov zamestnaných vo verejnoprávnom sektore a nie je preto relevantné žalovaným zdôrazňované rozlíšenie medzi zodpovednosťou Slovenskej republiky za nesprávnu transpozíciu a zodpovednosťou zamestnávateľa žalobcu za nesprávnu aplikáciu pri úprave pracovného času v služobnom pomere žalobcu. K tvrdeniu žalovaného o povinnosti súdu preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu, pričom odkazuje na rozsudok ESD C - 46/93 Brasserie du Pecheur a Factortame súd uvádza, že na rozdiel od žalovaného, rozsudok Fuß na rozsudok C - 46/93 Brasserie du Pecheur a Factortame v tejto súvislosti neodkazuje. Zároveň žalobca uviedol, že o vzniknutej situácii sa snažili komunikovať so zamestnávateľom, následne prostredníctvom svojho právneho zástupcu mal podanú žalobu pred 5 alebo 6 rokmi, ale nenašli doteraz zhodu. K uvedenému však je potrebné zdôrazniť, že žalobca nemá takú povinnosť a priamo sa môže obrátiť na súd s podanou žalobou voči štátu. Je jeho voľbou, či sa bude domáhať svojho práva titulom náhradného voľna od zamestnávateľa alebo finančnej náhrady od štátu (viď aj bod 47 rozsudku).

58. K námietke žalovaného, že podľa zákona č. 315/2001 Z.z. je stanovené referenčné obdobie šiestich mesiacov, súd uvádza, že aj počas referenčného obdobia sú štáty povinné garantovať priemerný 48 hodinový týždenný pracovný čas podľa čl. 6, písm. b) Smernice. Tento záväzok platí v plnom rozsahu aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu, nakoľko žiadne ustanovenie Smernice nespája so zavedením referenčných období pre štáty možnosť nerešpektovať ich záväzok podľa čl. 6, písm. b) Smernice.

59. Súd ďalej skúmal splnenie podmienok pre vznik zodpovednosti členského štátu za vzniknutú škodu. Podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody sú dané v zmysle stabilizovanej judikatúry Európskeho súdneho dvora (C - 429/09, Fuß, C - 118/08 Transportes Urbanos y Servicios Generales) - 1. cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, 2. porušenie je dostatočne závažné a 3. medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť.

60. Článok 6 písm. b) Smernice predstavuje právnu normu Únie, ktorá jednotlivcom priznáva práva, v danom prípade sociálne právo, keď ukladá členskému štátu maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, pričom súd poukazuje aj na rozsudok ESD vo veci G. Fuß (C - 429/09), ktorý konštatuje priamy účinok čl. 6 písm. b) Smernice, keď podľa neho priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Prvá podmienka týkajúca sa existencie práva na náhradu škody vo veci samej je splnená.

61. Porušenie práva Únie je dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Z judikatúry Súdneho dvora jasne vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle Smernice. Otázka súvisiaca s pojmom „pracovný čas“ v zmysle Smernice neponecháva priestor na akékoľvek „rozumné pochybnosti“. Keďže žalobca v dotknutom období odpracoval nad stanovený limit v zmysle čl. 6 písm. b) Smernice, ide o zjavné porušenie judikatúry Súdneho dvora, musí sa preto považovať za dostatočne závažné porušenie práva Únie. Preto je vo veci samej splnená aj druhá podmienka, ktorá je nevyhnutná na uznanie existencie nároku na náhradu škody.

62. Pokiaľ ide o tretiu podmienku, tu konajúci súd uzavrel, že existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením článku 6 písm. b) Smernice a škodou, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal žalobca nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený týmto

ustanovením dodržaný, keď žalobca musel pracovať viac v dôsledku nezarátania služobnej pohotovosti do pracovného času.

63. Súd konštatuje, že nárok na náhradu škody uplatnený žalobcom posúdil podľa právnej úpravy, ktorá je svojou povahou a účelom najbližšie k uplatnenému nároku žalobcu v zmysle ust. § 11- 13 Občianskeho zákonníka, ktoré ustanovenia upravujú náhradu nemajetkovej ujmy. Žalovaný sa však nesprávne domnieva, že v danom prípade muselo dôjsť najskôr k upusteniu neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a až následne sa môže žalobca domáhať náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v prípade, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti, nakoľko ide len o demonštratívny výpočet. Pre uplatnenie nároku na náhradu škody v prejednávanom prípade je potrebný zásah do osobnostnej sféry porušením práva Európskej únie a ust. § 11 - 13 Občianskeho zákonníka sa použijú v rozsahu spôsobu náhrady v podobe náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, keďže Smernica neupravuje spôsob, ani výpočet náhrady škody a ponecháva uvedené na vnútroštátnu právnu úpravu.

64. K rozdielu medzi nemajetkovou ujmou a škodou súd konštatuje, že právo Európskej únie (aj) Slovenskú republiku zaväzuje v prípade porušenia čl. 6 písm. b) Smernice subjektu dotknutému takým porušením ujmu nahradiť, následok takého porušenia však nemožno automaticky považovať za škodu (t. j. ujmu v majetkovej sfére podľa koncepcie škody a ujmy v slovenskom právnom poriadku). Kritériá na stanovenie výšky takej náhrady musia byť podľa ustálenej judikatúry ESD v súlade s princípmi ekvivalencie - rovnocennosti (podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nemôžu byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov - bod 62 rozsudok Fuß) a efektivity (nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady - bod 62 rozsudok Fuß). Ako sa uvádza v rozsudku Fuß v bode 93, v prípade neexistencie práva Únie v tejto oblasti je na vnútroštátnom poriadku dotknutého členského štátu, aby za predpokladu, že budú dodržané zásady ekvivalencie a efektivity, stanovil kritériá umožňujúce určiť rozsah náhrady škody, pričom odkazuje na rozsudok ESD Brasserie du Pecheur a Factortame.

65. Aj samotné kritériá na stanovenie výšky takej náhrady musia byť analogicky „prepožičané“ od ustanovení o ochrane osobnosti v Občianskom zákonníku a nemožno automaticky, mechanicky a celkom formalisticky nahradiť žalobcovi jeho ujmu aplikujúc kritériá pre náhradu škody, pod ktorú náš právny poriadok náhradu nemajetkovej ujmy nesubsumuje.

66. Vzhľadom na to súd pri stanovení sumy náhrady za zásah žalovaného do nemajetkovej sféry žalobcu - práva na odpočinok, súkromie a rodinný život prihliadal na závažnosť ujmy, ktorá mu takým (dostatočne závažným) zásahom vznikla a nevyhnutne aj na následky takým zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a v neposlednom rade medze svojej úvahy stanovil súd tiež v porovnaní s náhradou nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka (súd pri stanovovaní kritérií dáva do pozornosti bod 95. rozsudku Fuß).

67. Aplikujúc uvedené kritériá súd v okolnostiach prípadu uzavrel, že žalobca bol na jednej strane ukrátený o čas odpočinku, čas, ktorý by mohol tráviť s rodinou, resp. budovaním iných vzťahov, psychicky i fyzicky by zregeneroval, keď tento trávil nad rámec stanovený Smernicou v práci, a to v dôsledku nezarátania pracovnej pohotovosti vykonávanej v noci do pracovného času, čo samo o sebe je podľa Rozsudku Fuß zásahom závažným. Žalobca pravidelne pred podaním žaloby pracoval nad rámec maximálneho týždenného pracovného času stanoveného smernicou a nepochybne strávil na pracovisku „viac času ako mal“, pričom súd dáva do pozornosti, že žalobcov priemerný týždenný pracovný čas v rámci jedného mesiaca v sporných mesiacoch rokov 2017-2020 (v niektorých prípadoch o desať a viac hodín) prevyšoval 48 hodinový týždenný pracovný čas. Ak by sa čas strávený na pracovisku celý zarátal do pracovného času žalobcu, žalobca by mohol a musel stráviť na pracovisku reálne menší čas. Pri určovaní výšky náhrady súd prihliadol na dlhodobé trvanie takého protiprávneho stavu, keď žalobca potvrdil, že pracuje v zbere niekoľko rokov a snažil sa situáciu vyriešiť komunikáciou so zamestnávateľom, následne si podal žalobu, od ktorej uplynulo pár rokov, ale doposiaľ sa na uvedenom nič nezmenilo, preto si podal túto žalobu. Žalobca pritom následkom dlhodobého trvania takýmto spôsobom nerovnomerného rozvrhnutia pracovného času utrpel vo svojom súkromnom živote, keď má menej času pre svoju rodinu, či na svoje voľnočasové aktivity, aj napriek tomu, že je mladý, počas pracovnej pohotovosti nevie spať plnohodnotne 8 hodín, najviac štyri hodiny alebo menej, pretože počas

jeho spánku majú výjazdy aj iní hasiči a počuje v rozhlase oznamovanie výjazdov. Počas 24 hodinovej zmeny je stále v strehu, nakoľko po oznámení výjazdu má jednu minútu na oblečenie a nasadenie do zásahového vozidla. Rovnako reaguje aj v bežnom živote, keď zazvoní telefón, trhne sa, v noci keď zazvoní budík je zmätený, pritom sa nachádza doma. Po výkone pracovnej pohotovosti sa cíti byť unavený, medzi dvomi zmenami nemá plnohodnotný odpočinok.

68. Vzhľadom na skutočnosť, že nedodržaním 48 hodinového týždenného pracovného času nedošlo k výraznejším zásahom do osobnostnej integrity žalobcu, súd považoval za primeranú sumu 2000,- € s prihliadnutím na skutočnosť, že sumu v žalobcom uplatnenej výške súdy priznávajú v prípadoch zásahu práva na ochranu osobnosti spočívajúcom v porušení práva na súkromie a rodinný život, ku ktorému dochádza napr. aj v prípade ublíženia na zdraví či zverejnenia a šírenia difamujúcich skutočností, čo vzhľadom na intenzitu zásahu do osobnostného práva a následkov nemožno (zásadne) určiť rovnako. Samotný žalovaný pritom uviedol, že priemerná výška priznanej škody, ktorú súdy priznávajú je cca 2.400,- €.

69. Na základe všetkých vyššie uvedených skutočností súd vyhovel podanej žalobe a vo výroku I zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy 2.000,- € žalobcovi a vo výroku II žalobu v prevyšujúcej časti zamietol.

70. O lehote na splnenie povinnosti súd rozhodol v súlade s § 232 ods. 3 CSP.

71. V zmysle ustanovenia § 255 ods. 2 CSP, ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

72. Podľa § 262 ods. 1 CSP, o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

73. Podľa § 262 ods. 2 CSP, o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

74. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že svedčí plne úspešnému žalobcovi v rozsahu 100 %, keď súd uplatnil zásadu úspechu, pretože stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu. Žalobcu nemožno zaťažovať procesnou zodpovednosťou za (ne)predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Pri rozhodovaní o náhrade trov bolo treba v tomto prípade ustáliť, že základom bolo konštatovanie zásahu a vznik ujmy u žalobcu. Pritom súd odkazuje na nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99 a tiež na komentár k Civilnému sporovému poriadku (Števček, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 926). Súd zároveň nevidel priestor pre aplikáciu ust. § 257 CSP. O výške náhrady trov konania bude rozhodnuté po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia v dvoch vyhotoveniach na Okresný súd Košice II.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 127 ods. 1 CSP) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a/ neboli splnené procesné podmienky,
- b/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d/ konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e/ súd prvej inštancie nevykonával navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,

f/ súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
g/ zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie
prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h/ rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. Odvolanie musí byť podpísané a predložené v 2 rovnopisoch.